

Jaarverslag Coöperatie Natuurrijk Limburg 2018

Voorwoord voorzitter

P.M.

Inhoud

Voorwoord voorzitter.....	2
1. Natuurrijk Limburg – Coöperatie	4
1.1 Algemeen.....	4
2. Organisatie	5
2.1.3 Werkorganisatie	6
3. Resultaten	7
3.1 Resultaten 2018.....	7
3.1.1 Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	7
3.1.2 Resultaten proces.....	9
3.1.3 Soortenbescherming	9
3.1.3 GLB pilots.....	10

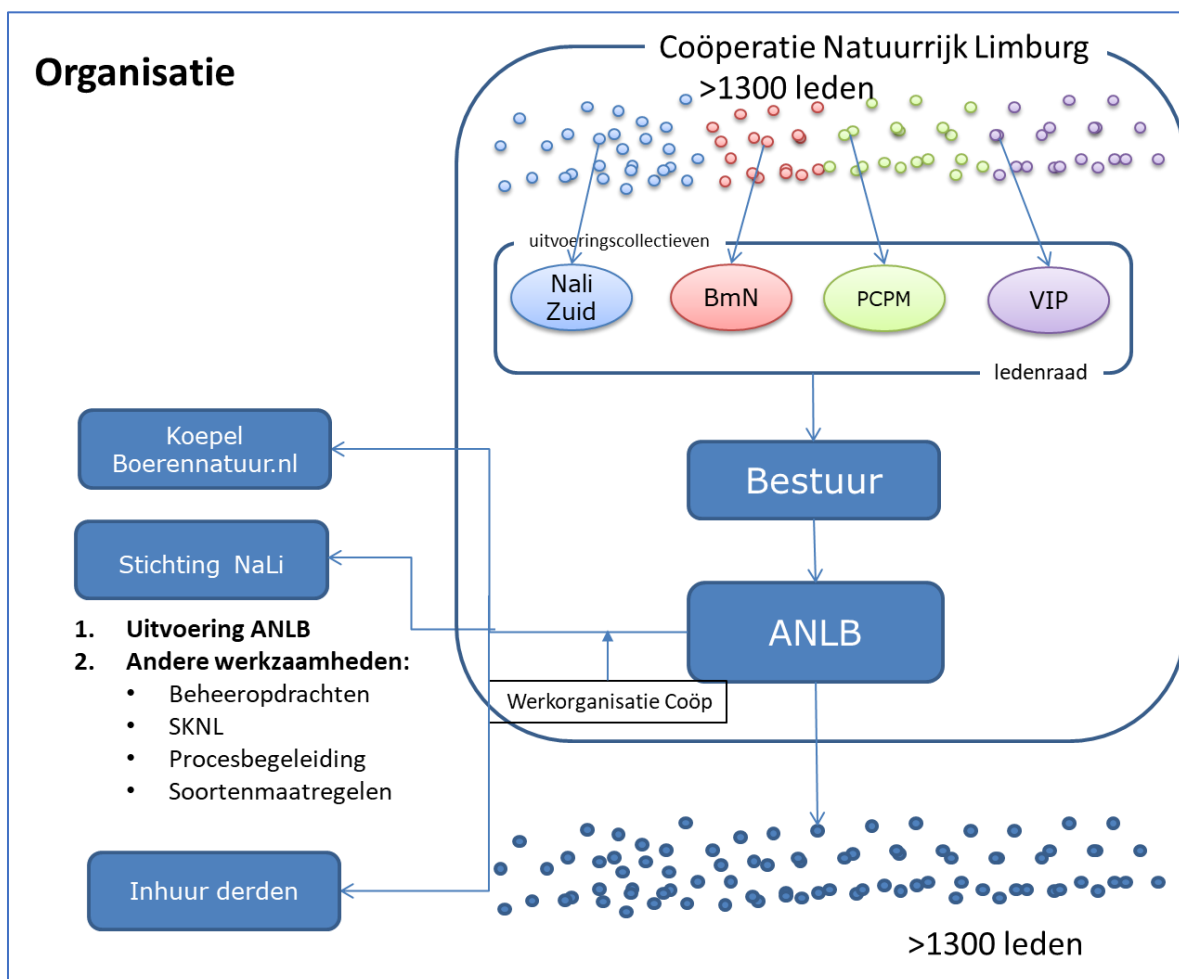
1. Natuurrijk Limburg – Coöperatie

1.1 Algemeen

Op 12 juni 2013 is het startschot gegeven voor Natuurrijk Limburg. In deze vijf jaren is veel veranderd. Natuurrijk Limburg is gestart als stichting met een Raad van Toezicht en Raad van Advies. Door de invoering van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer is naast de stichting ook een coöperatie Natuurrijk Limburg opgericht. Samen met de inmiddels ca 1300 leden van de coöperatie wordt het ANLb uitgevoerd. De coöperatie heeft een bestuur en ledenraad.

In 2018 is de coöperatie een volgende fase ingegaan waarbij personeel in dienst is gekomen. Per augustus 2018 is de eerste werknemer in dienst getreden. In 2019 zullen er meerdere volgen die in 2018 nog middels detachering aan de coöperatie verbonden waren. De overige arbeid wordt verricht in opdracht van de coöperatie door derden op basis van inhuur.

Schematisch ziet de organisatie er als volgt uit:

Figuur 1: Organisationschema Natuurrijk Limburg

De coöperatie is verantwoordelijk voor de uitvoering van het ANLb met en voor haar leden. Natuurrijk Limburg is gevestigd te Roermond. Leden van de coöperatie zijn deelnemers van het ANLb en tevens van de uitvoeringscollectieven waartoe ze op basis van hun adres in gelegen zijn. Contributie wordt enkel aan het uitvoeringscollectief betaald. De uitvoeringscollectieven zijn verantwoordelijk voor de samenstelling van de ledenraad en hebben direct (via veldmedewerkers) contact met de deelnemers.

2. Organisatie

2.1.1 Ledenraad

De ledenraad is het hoogste orgaan van de coöperatie Natuurrijk Limburg. Toegang tot de ledenraad hebben vertegenwoordigers vanuit de uitvoeringscollectieven Vereniging Innovatief Platteland (VIP), Plattelandscoöperatie (PC), Boeren met Natuur (BmN) en Natuurrijk Limburg Zuid (NaLi Zuid). De uitvoeringscollectieven hebben binnen de achterban vertegenwoordigers voor de ledenraad bereid gevonden. Deze zijn per 31 dec 2018:

VIP:	Sef Janssen (S) Ger Roersch (F)
PC:	Anton Geijzen (F) Wim Hoogeveen Jan Visser (S)
BmN:	René Berden (S) Jo Sonntag (F)
NaLi Zuid:	Johannes d'Ansembourg (F) Louis Gerrickens (F) Annelies Heijnen (S) Richard Smeets

Een aantal leden hebben tevens zitting in een commissie (financiën (F), strategie (S)). In deze commissies worden zaken verder uitgediept en adviezen opgesteld ten behoeve van de ledenraad.

De ledenraad is in 2018 driemaal bij elkaar geweest. Belangrijkste onderwerp binnen de ledenraad is de financiële verantwoording. Door de ontvlechting van stichting en coöperatie is hier veel aandacht voor en zijn stappen gezet naar een meer professionele organisatie. In samenwerking met de ledenraad is een accountantskantoor verzocht deze professionalisering te begeleiden.

Naast de ledenraad zijn de strategische en financiële commissie ook een aantal keren bijeen geweest. De belangrijkste besluiten van de ledenraad hebben betrekking op het vaststellen van begroting en voorlopig vaststellen van de jaarcijfers alsmede de strategie van de coöperatie. De ledenraad beoordeelt het functioneren van het bestuur, deze beoordeling heeft in 2018 niet plaatsgevonden.

2.1.2 Bestuur

Het bestuur van de coöperatie Natuurrijk Limburg bestond in de verslagperiode uit de volgende leden:

- Pieter van Melick (voorzitter)
- Herman Vreken (penningmeester)
- Frederik Nijpjes
- John Verhoijzen
- Theo Hanssen
- Ton Lenders
- Cep Smeets

Het bestuur stelt jaarlijks de begroting en werkplan op en voert conform vastgestelde plannen uit. Het bestuur is in 2018 5 keer bijeen geweest. Belangrijke onderwerpen zijn de samenwerking met de koepelorganisatie BoerenNatuur en de interne samenwerking en verdere professionalisering van de coöperatie. Tevens is veel aandacht besteed aan de ontvlechting van de stichting en coöperatie Natuurrijk Limburg.

Tevens is in lijn met voorgaande jaren hard gewerkt aan de verbeteringen rondom het financiële systeem waarop gerapporteerd wordt, zijn ervaringen opgedaan met het Kwaliteitshandboek ANLb, en is meer focus gekomen op het besturen van Natuurrijk Limburg.

2.1.3 Werkorganisatie

De werkorganisatie voert werkzaamheden uit namens de coöperatie Natuurrijk Limburg en bestaat uit werknemers van Arvalis, LLTB en Horizon Advies (allen gedetacheerd). Per medio augustus 2018 is een werknemer in dienst getreden van de coöperatie.

De werkorganisatie heeft zich in 2018 met name gericht op de uitvoering van het ANLb. Op 31 december 2018 had de werkorganisatie een vaste omvang van in totaal 3,0 FTE (4 personen), waarvan 0,7 FTE in dienst van de coöperatie. Daarnaast werkt Natuurrijk Limburg met een flexibele schil met ondersteuning voor de werkorganisatie, veldmedewerkers, bedrijfsadviseurs. In totaal zijn dit 8-10 personen die ad hoc ingehuurd worden.

3. Resultaten

Natuurrijk Limburg is een dynamische en jonge organisatie. Dat betekent dat er dagelijks kansen gegrepen en uitdagingen aangenomen worden. Dat leidt er toe dat er soms sprake kan zijn van chaos, geregisseerde chaos wel te verstaan maar ook dat resultaten soms moeilijk te beschrijven zijn. Zeker ook omdat veel onze activiteiten zich richten op een beweging of transitie.

Dit hoofdstuk richt zich 1. op de resultaten 2018 en 2. op resultaten die 'toekomstgericht' zijn.

3.1 Resultaten 2018

3.1.1 Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

Kwantiteit

Het uitgevoerde ANLb-beheer in 2018 beslaat een oppervlakte van ruim 2500 hectare. Het beheer is verdeeld in bijna 7000 beheereenheden welke zijn gelegen bij 1274 deelnemers. Onderstaand overzicht betreft een onderscheid van het type beheer.

type beheer	type pakket	# deelnemers	#km	#ha	#BE	stuks
weidevogelbeheer	grasland met rustperiode; kuikenvelden legselbeheer	29		188,6	74	
grasland	kruidenrijk grasland; botanisch waardevol grasland	202		745,4	536	
akkervogelbeheer	wintervoedselakker; vogelakker	65		167,7	155	
kruidenrijke akker	kruidenrijke akker; kruidenrijke akkerrand	78		249,6	196	
hamsterbeheer		44		435,6	215	
landschap	knip- of scheerheg	854	455,6		2842	
	struweelhaag	75	40,6		255	
	half- en hoogstamboomgaard	670		552,8	1003	
	poel en klein historisch water	190			304	312
	bomen op landbouwgrond	190			593	5088
	hakhoutbeheer	134		32,6	302	

Aanvullende gebiedsaanvraag

Met ingang van 1 januari 2018 zijn er bijna 1300 agrariërs en particulieren aangesloten bij collectief Natuurrijk Limburg voor de uitvoering van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Dit aantal is het gevolg van de in 2017 ingediende aanvullende gebiedsaanvraag. Er zijn tov 2017 ca 270 nieuwe deelnemers bijgekomen. Alle deelnemers toegetreden tot 2017 zijn 'koude' overstappers uit aflopende regelingen. Dit beheer wordt via deelnemerbegeleiding opgewaardeerd (kwaliteitsschouw). Nieuw beheer dat inging vanaf 2018 is beoordeeld op basis van hogere instapeisen (omvang heggen, gaten opvullen vóór ingang beheer e.d., en bepaalde graslanden alleen welkom als op ons advies dooraderd/omzoomd met heggen om kleinschalig effect te creëren). Daarbij is (voor het eerst) ook beheer na overleg met potentiële deelnemer afgewezen omdat het niet aan

instapeis voldeed en mensen niet bereid waren aan instapeisen te voldoen. Deze opstelling is effectief geweest om mensen sneller in het “ANLb denken” te krijgen, en door 99% van de potentiële deelnemers als duidelijk en positief ervaren.

Naast bovengenoemde kwaliteitsslag is in de overstapperiode ook actief geworven op nieuwe ‘parels’, beheer wat reeds voldoet aan de instapeisen en welk wij graag duurzaam in ons beheer opnemen. Het gaat hierbij om:

- Maasheggen Limburgse zijde; 21 agrariërs en enkele particulieren met in totaal ca 26 kilometer bestaande heggen. Deze hagen zijn vooraf gecontroleerd en waarnodig heeft opwaardering plaatsgevonden door bijplanten (in samenwerking met Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC).
- Hamster Op Eigen Benen (HOEB); Naast 150 ha hamsterreservaat en 300 ha hamsterpakket oude stijl (zonder oogsten) is met ingang van beheerjaar 2018 ook ruim 250 ha HOEB beheer in ANLb afgesloten. Met dit beheer is de verbinding met echt agrarisch natuurbeheer weer gelegd waarbij het oogsten van granen weer gestimuleerd wordt. Echter, wel op een nieuwe wijze, met Arenstripper, zodat aandacht blijft voor belangrijke randvoorwaarden tbv overlevingskans Hamster (voedsel, voortplanting, dekking). Bijvangst bij dit beheer is de enorm winst voor andere soorten (akkervogels voorop).
- Patrijzenakkers; In de kerngebieden Patrijzenbeheer is afgetrapt met ruim 90 ha Patrijzenbeheer per 1-1-2018. De Patrijs is door Provincie Limburg benoemd als prioritaire soort. Door de inzet van incidentele middelen vanuit het Rijk (van Dam-gelden) is het mogelijk geweest om dit te financieren.

Kwaliteitsschouw en lerend beheer

In 2017 is reeds begonnen met een kwaliteitsschouw van alle beheerelementen binnen onze gebiedsaanvraag. Hiertoe zijn methodieken ontwikkeld en verwerkt in de applicatie BOOM (Beheer en Onderhoud Op Maat). In de loop van 2018 zijn we er in geslaagd om nagenoeg al het beheer te schouwen en op te nemen in BOOM.

In het perspectief van beheermonitoring wordt alle beheer gemonitord in BOOM, inclusief de genomen beheermaatregelen. Voor de specifieke soortgerichte monitoring worden gerichte acties opgezet (weidevogelbeheer, zenderproef Patrijs ea). Insteek bij het lerend beheren is dat het doel leidend is ipv te nemen voorgeschreven beheermaatregelen. Uiteindelijk is het ANLb een middel om de doelen te bereiken.

Projectmatig is in 2018 samengewerkt op het gebied van Lerend beheren op de volgende terreinen/soorten: Pimpernelblauwtje, Patrijs, Hamster, Akkerflora, Geelbuik- en Vroedmeesterpad, Wilde bijen. De resultaten hiervan worden in de komende jaren verwacht

In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat het ANLb op de goede weg is. Door Provincie Limburg is een rapport uitgebracht getiteld “Effectiviteit van het agrarisch natuurbeheer” (2018). Hierin zijn de volgende passages opgenomen:

De steekproefcontroles van de NVWA in Limburg laten zien dat het beheer onder begeleiding van NALI goed wordt uitgevoerd. Er werden de afgelopen twee jaar nauwelijks onregelmatigheden aangetroffen.

De resultaten uit de beleidsmonitoring zullen over een aantal jaren een betrouwbaarder beeld over de effectiviteit kunnen geven. Een zinvolle en ook praktisch haalbare frequentie voor de bepaling van de effectiviteit is eens in de zes jaar.

3.1.2 Resultaten proces

Het proces om te komen tot betrokken deelnemers die intrinsiek gemotiveerd zijn om bezig te zijn met Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer is zeer intensief opgezet. We proberen naast de eerder beschreven individuele begeleiding onze deelnemers op allerlei manieren te beïnvloeden/op te leiden/te enthousiasmeren om extra stapjes te zetten.

In dat kader worden diverse activiteiten ontplooid en communicatie-uitingen opgetuigd.

Het gaat hierbij om de organisatie van liefst 65 deelnemerbijeenkomsten waarbij deelnemers uitgenodigd worden geïnformeerd te worden over specifiek beheer (bv landschap, grasland e.a.). Deze bijeenkomsten worden georganiseerd in samenwerking met IKL en worden enorm gewaardeerd. Ze dragen bij aan het “wij”-gevoel én zorgt voor meer betrokkenheid bij het uit te voeren beheer (zowel op het gebied van kennis als gevoel). Ruim 60% van de deelnemers neemt inmiddels deel aan één of meerdere bijeenkomsten per jaar.

Ook communicatieuitingen vormen een belangrijk onderdeel van het proces. In 2018 zijn de volgende communicatieuitingen georganiseerd en/of gerealiseerd:

- 3 ANLb-nieuwsbrieven
- 24 nieuwsberichten op de website www.natuurrijklimburg.nl
- 3 artikelen in Nieuwe Oogst
- 1 artikel in Nature Today
- 200 NaLi-bordjes bij ANLb-percelen
- Social media
 - o 320 volgers op Facebook
 - o 500 volgers op Twitter
- Radio en TV
 - o Nieuwsuur (NPO1): item over insecten
 - o Demonstratie arenstripper (L1); juli2018
 - o Wij zijn Europa: Europese subsidies (L1); dec 2018

3.1.3 Soortenbescherming

In 2014 heeft Provincie Limburg een subsidie toegekend voor het realiseren van natuurgronden op landbouwgronden. Onderdeel van deze subsidie was het realiseren van een kwaliteitsslag voor met name landschapsbeheer. Dit onderdeel is opgepakt door NaLi waarmee in 2018 een kwaliteitsslag is gemaakt met betrekking tot Maasheggenbeheer en dooradering en omzoming van graslanden in Zuid-Limburg. Door ondernemers is een bijdrage van 10% van de kosten betaald. De maatregelen hadden betrekking op het herstel

van Maasheggenen nieuwe hagen en heggen in Zuid-Limburg. Met deze inrichtingsmaatregelen is het totale budget benut. Het beheer van al deze elementen is ondergebracht in het ANLb.

3.1.3 GLB pilots

In voorbereiding op het nieuwe GLB (2021-2027) zijn de agrarische natuurcollectieven gevraagd door het ministerie van LNV om een aantal pilots te verrichten. Doel van de pilots is om ervaring op te doen met prestatiegerichte betalingen aan boeren. De uitvoering van de pilots loopt t/m medio 2021. De ervaringen worden gebruikt bij de totstandkoming van het Nationaal Strategisch Plan (basis voor GLB 2021-2027).

Door Natuurrijk Limburg zijn in 2017 twee pilotvoorstellen ingediend. Eén voor de provincie Limburg door NaLi en één landsdekkend project in samenwerking met LTO.

3.1.3.1 Limburg

Door Natuurrijk Limburg is een zelfstandige aanvraag ingediend. Bij de uitvoering wordt samenwerking gezocht met partijen als Louis Bolk Instituut en Arvalis. De samenvatting van deze aanvraag:

Natuurrijk Limburg wil een brug slaan tussen productie, vergroening en agrarisch natuurbeheer. Eindbeeld is een natuurinclusief bedrijf, waarbij natuurinclusieve landbouw een vorm van duurzame landbouw is die gebruik maakt van functionele biodiversiteit en natuurlijke processen.

3.1.3.2 LTO

Door Natuurrijk Limburg is een aanvraag ingediend in samenwerking met LTO. De samenvatting van deze aanvraag:

In het project worden de ambities van agrariërs voor de invulling van duurzaamheidsthema's als milieu, klimaat en biodiversiteit binnen het toekomstig GLB opgehaald en samengebracht in een advies voor de nationale invulling van het toekomstig GLB. Hiervoor worden de doelen voor het toekomstig GLB uitgewerkt en vindt een brede consultatie onder de landbouw binnen Nederland plaats. Daarbij wordt tevens onderzocht op welke manier de uitvoeringslasten in de gehele keten verlaagd kunnen worden, waarbij ook de samenwerking met partijen in de agro-voedselketen, waarin al diverse duurzaamheidsinstrumenten ontwikkeld zijn of worden, wordt opgezocht.